

ชื่อเรื่อง การพัฒนาครูด้านทักษะกระบวนการคิด ศูนย์การศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอขุนหาญ

ผู้ศึกษาค้นคว้า วาสนา ชาริวัน

บทคัดย่อ

การพัฒนาครูด้านทักษะกระบวนการคิด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอขุนหาญ ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการด้านทักษะกระบวนการคิด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอขุนหาญ 2) เพื่อพัฒนาครูด้านทักษะกระบวนการคิด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอขุนหาญ 3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนดำเนินการและหลังดำเนินการ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอขุนหาญ ตามกรอบการดำเนินการวิจัย 5 ขั้นตอน คือ การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาการกำหนดวิธีการแก้ปัญหา การพัฒนาวิธีการหรือนวัตกรรม การนำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้และการสรุปผลการวิจัย โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ดำเนินการพัฒนา 2 วนรอบ แต่ละรอบมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การสังเกตและการสะท้อนผล กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า คือ ครูของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอขุนหาญ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบ และแบบประเมิน การตรวจสอบข้อมูลใช้เทคนิคการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation Technique) และเสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการด้านทักษะกระบวนการคิด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอขุนหาญ

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการด้านทักษะกระบวนการคิด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอขุนหาญ พบว่า 1) ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ขาดทักษะในการทำงาน ผู้เรียนไม่สามารถแก้โจทย์ปัญหารายวิชาคณิตศาสตร์ ตลอดจนปัญหา ด้านทักษะการอ่านและการเขียน รายวิชาภาษาไทย ซึ่งเป็นปัญหาด้านการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนจึงส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเป้าหมาย และการพัฒนาทักษะผู้เรียนให้สอดคล้องกับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และ 2) ครูไม่มีประสบการณ์ในการพัฒนาทักษะกระบวนการคิด ขาดความรู้ความเข้าใจในการนำพัฒนาทักษะกระบวนการคิดมาแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน ทำให้ครูแก้ปัญหาของผู้เรียนในชั้นเรียนไม่ตรงจุด ซึ่งพบว่า ครูทั้ง 9 คนได้รับการพัฒนาทักษะกระบวนการคิดจำนวน 1 คน ส่วนอีกจำนวน 8 คนยังไม่ได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะกระบวนการคิด และครูทั้ง 9 คนที่สนใจต้องการเข้ารับการพัฒนาทักษะกระบวนการคิด เป็นครูผู้สอนทุกระดับชั้น คือระดับชั้น ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. ผลการพัฒนาครูด้านทักษะกระบวนการคิด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอบางบาล

2.1 ผลการเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจ ของครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอบางบาล ก่อนและหลังการให้ความรู้ เกี่ยวกับทักษะกระบวนการคิด

ผลการทดสอบก่อนและหลังการประชุมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาทักษะกระบวนการคิด โดยภาพรวมได้คะแนนสูงขึ้น คือ ก่อนการประชุมเชิงปฏิบัติการได้คะแนนเฉลี่ย 12.00 และหลังการประชุมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ได้คะแนนเฉลี่ย 16.22 มีคะแนนสูงขึ้น 4.22 คะแนน

2.2 ผลการประเมินความสามารถของครูในการพัฒนาทักษะกระบวนการคิด

ผลจากการนิเทศภายในของผู้เชี่ยวชาญ 2 วงรอบการพัฒนา จำนวน 6 ครั้ง ครูกลุ่มตัวอย่างจำนวน 9 คนได้ดำเนินการพัฒนาต่อเนื่องจากวงรอบที่ 1 ตามกรอบการพัฒนาทักษะกระบวนการคิด 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสำรวจวิเคราะห์ปัญหา 2) การกำหนดปัญหาหรือประเด็นการพัฒนา 3) การพัฒนาวิธีการหรือนวัตกรรมมาใช้ในการแก้ปัญหา 4) การนำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้และ 5) การสรุปและรายงานผล โดยใช้กลยุทธ์การนิเทศภายในแบบให้คำปรึกษาพบปะรายบุคคล และรายกลุ่ม ผนวกกับการสัมภาษณ์ของผู้ศึกษาเพื่อช่วยเติมเต็มทักษะของครูอย่างเต็มศักยภาพ ทำให้ครูกลุ่มตัวอย่างทุกคน มีความรู้ความเข้าใจ สามารถพัฒนานวัตกรรมหรือวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลและนำสถิติมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล แปลผลข้อมูล สรุปและเขียนรายงานการพัฒนาทักษะกระบวนการคิดได้ทุกคน นอกจากนี้พบว่าครูกลุ่มตัวอย่างทั้ง 9 คน สามารถเขียนรายงานการพัฒนาทักษะกระบวนการคิดได้ระดับดีมาก จำนวน 4 คน และได้ระดับดี จำนวน 5 คน

3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังดำเนินการ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางบาล

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ก่อนและหลังการพัฒนาครูด้านทักษะกระบวนการคิด ปีการศึกษา 2562 และปีการศึกษา 2563 เพื่อเป็นการติดตามผลการพัฒนาครูด้านทักษะกระบวนการคิด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางบาล ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาทุกรายวิชาในปีการศึกษา 2563 มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าปีการศึกษา 2562 และพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ระหว่างปีการศึกษา 2562 ($\bar{X} = 74.82$) กับปีการศึกษา 2563 ($\bar{X} = 76.29$) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01